

Ambicions frustrades a l'Orient Mitjà

Amb la retirada de les tropes de l'Iraq, el govern espanyol entrava amb pas ferm en la complexa dinàmica de les relacions internacionals.

Posteriorment, la política exterior a l'Orient Mitjà, un dels terrenys on Rodríguez Zapatero volia tenir un gran pes diplomàtic, no ha respost a les expectatives.

Amb el nomenament com a ministre d'Afers Estrangers de Miguel Àngel Moratinos, gran conegut de l'Orient Mitjà gràcies al paper destacat que tingué com a representant de la Unió Europea a Palestina, el president José Luís Rodríguez Zapatero va situar molt amunt el llistó de les expectatives de la política exterior espanyola a la regió. Els resultats, tot i que no poden ser qualificats de fracàs, sovint no han estat a l'altura, i han deixat un regust agre dolç. La raó no sempre ha estat les errades de l'administració, sinó també un context força complicat.

Curiosament, la mesura més emblemàtica que el president Rodríguez Zapatero va prendre a l'inici de legislatura s'esqueia dins l'àmbit de la política exterior, i més concretament a l'Orient Mitjà: la retirada de les tropes de l'Iraq. La decisió fou aplaudida per la majoria de l'opinió pública, que havia vist, contrariada, com el president anterior, José María Aznar, ficava Espanya en una guerra que molts consideraven il·legal. En canvi, potser sobretot per la precipitació en l'execució, la decisió no va caure gens bé a Washington, cosa que ha estat un llast per a les ambicions de la diplomàcia espanyola a la regió durant aquests tres anys darrers, molt especialment pel que fa al seu paper en el conflicte entre palestins i israelians, l'escenari on la diplomàcia espanyola esperava tenir un paper més rellevant.

Cimera a Madrid. Aprofitant la presidència espanyola de la Unió Europea

el primer semestre del 2002, l'estat espanyol ja havia jugat fort a l'hora d'intentar reactivar les negociacions entre les parts en plena segona *intifada*. Fou en una cimera a Madrid –a la qual van assistir, entre més líders, Colin Powell, Kofi Annan i Javier Solana– que va néixer el cèlebre *quartet de Madrid*, format pels Estats Units, Rússia, la Unió Europea i l'ONU. Com a càstig per la retirada de l'Iraq, els EUA van decidir d'esborrar la referència a la capital espanyola el 2004, i en endavant el grup ja fou conegut només com a *quartet*.

Amb l'objectiu de reconciliar-se amb els nord-americans, la diplomàcia espanyola va intentar de fer d'intermediari d'Occident amb els palestins, i en concret, amb Iàsser Arafat. La tasca no era gens fàcil, ja que consistia a convèncer al rais palestí que es prenguéssin l'amarga medicina que el quartet havia receptat per a reprendre el procés de pau: la renúncia a part del seu poder a favor d'una nova figura, la del primer ministre. Per a aquesta empresa, comptava amb un gran capital: la confiança que havia suscitat Moratinos entre els dirigents d'al-Fatah durant l'elaboració del full de ruta el 2003, en què tingué un paper central, i que els palestins percebien com a equilibrat.

Després de les expectatives aixecades per la retirada unilateral de Gaza decretada per Sharon –que permeté a l'estat espanyol d'assumir una tasca important dins el contingent europeu encarregat de controlar la frontera de la franja amb Egipte–, la diplomàcia espanyola va

proposar amb insistència una cimera internacional a Madrid per a reactivar el procés. Segons fonts diplomàtiques espanyoles, fins i tot hi havia una partida secreta als pressupostos de l'estat del 2006 destinada a aquesta conferència que mai no tingué lloc.

A banda de la freda resposta nord-americana, en part producte de la rancúnia de Bush, l'evolució dels fets sobre el terreny tampoc no ajudà a satisfer les ambicions espanyoles, perquè la retirada de Gaza s'acabà interpretant com una victòria de Hamàs, no pas com un primer pas cap a la pau, i uns mesos després Sharon tingué la primera embòlia, que l'inhabilità per al càrrec, cosa que portà una gran inestabilitat al bàndol israelià.

Cap viatge presidencial. Un altre dels handicaps per a la política exterior a la zona ha estat el fet que el president Rodríguez Zapatero no hagi fet cap viatge a la regió fins ben bé ara, al final de la legislatura, quan va fer una visita llampec al Líban la vigília de Reis. Tot i que Moratinos sí que hi ha fet nombroses visites, la implicació del cap de l'executiu és necessària per a obtenir èxits diplomàtics de gran abast, com ara la celebració d'una altra gran cimera a Madrid. Igualment, la manca d'implicació de Rodríguez Zapatero també va ser una de les causes del fracàs –d'assistència i contingut– de la cimera euromediterrània de Barcelona del 2005. Una cosa que s'hauria volgut corregir posteriorment amb la creació de la Unió Mediterrània, un projecte signat a Roma per França, Itàlia i Espanya el mes de desembre passat.

Això no obstant, l'absència del president espanyol a la regió és especialment sorprenent si tenim en compte que Rodríguez Zapatero ha fet bandera de la voluntat de crear ponts entre Orient i Occident a través, entre més projectes, de l'anomenada Aliança de les Civilitzacions. La principal raó podria ser unes relacions tibants amb la classe política israeliana, amb la qual el PP va poder segellar una sòlida aliança durant el

El president Rodríguez Zapatero es va fotografiar, amb un mocador palestí al coll, amb una jove sahrauí durant la celebració del Fòrum Jove Internacional, fet a Alacant el juliol del 2006.

govern d'Aznar. A sobre, les fotografies del president amb una *kuffiya* al cap –el mocador que popularitzà Arafat– no van ajudar gens a millorar la seva imatge a Israel. Entre les decepcions de la diplomàcia espanyola en el conflicte a Terra Santa hi ha també un pla de pau fet públic a Girona en col·laboració amb França i Itàlia. Un cop més, l'ambició espanyola va desbordar les capacitats reals, i gairebé cap actor no es va prendre la proposta seriosament.

La manca d'èxits a les altes esferes diplomàtiques no va trobar un contrapunt en la popularitat espanyola en l'anomenat *carrer àrab*, i en concret el palestí. Tot i que els territoris ocupats figuraven dins el grup de països prioritaris de l'AECE –l'agència de cooperació espanyola– per al període 2005-2008, la majoria de projectes no s'han desenvolupat a conseqüència del boicot europeu a l'Autoritat Nacional Palestina després de la victòria de Hamàs.

De fet, la diplomàcia espanyola no va veure amb bons ulls la posició estricta de la UE envers Hamas, però s'hi va afegir, solidàriament, per coherència amb la política europeista del govern,

un dels grans eixos de la seva política exterior en contraposició a la d'Aznar. Això sí, als consells de ministres va mirar de proposar fórmules alternatives per canalitzar l'ajuda al poble palestí. Però aquestes accions rere els bastidors no han evitat que la imatge d'Espanya es deteriorés entre els palestins.

Un pas endavant al Líban. Un escenari en què la diplomàcia espanyola ha obtingut més bons resultats ha estat al Líban i a Síria. Després d'haver estat acusat de covard, i de no comprometre's amb la comunitat internacional a causa de la retirada de l'Iraq, el president Rodríguez Zapatero va voler demostrar que això era fals, i va fer un pas endavant quan alguns altres feien l'orni. Poc després de la resolució 1701, que posava fi a la guerra del Líban de l'estiu passat, el govern va posar a la disposició de l'ONU uns 1.100 soldats espanyols, que van arribar immediatament al sud del Líban.

Atesa la inestabilitat al país del cedre, l'aposta del president era certament força arriscada. Per desgràcia, l'atemptat de l'estiu passat, presumptament d'al-

Qaida, va demostrar el perill que corrien les tropes espanyoles. El PP aprofità l'incident per fer demagogia, però Zapatero es va mantenir ferm, i no retirà ni un soldat.

Quant al règim siria, Espanya sempre manifestà la seva oposició a l'aïllament que hi van imposar França i els EUA, i va mirar de suavitzar-la al si de la UE. Per a la diplomàcia espanyola, això era sinònim d'empènyer el president siria Baixar al-Assad als braços del president de l'Iran, Mahmud Ahmadinejad. Per això, els diplomàtics espanyols s'han sentit especialment reivindicats després de la cimera recent d'Annapolis, als Estats Units. La presència de Síria ha estat interpretada com un reconeixement per part de Washington que és una peça clau per a l'estabilitat de la regió.

Per tant, els darrers quatre anys la diplomàcia espanyola a l'Orient Mitjà no ha estat a l'altura de les grans expectatives que havia creat. Caldrà veure si, amb un context internacional més favorable, la propera legislatura proporciona uns resultats més positius.

Ricard González